

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 14 kwietnia 2020 r.

BADK.DPK.133.19.2020 MKo

P10-17/20	Data wpływu petycji 27 stycznia 2020 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 10 kwietnia 2020 r.

KODEKS KARNY WYKONAWCZY

TEMAT

**WIDZENIE ADWOKACKIE UPROSZCZENIE PROCEDUR,
ZAGWARANTOWANIE PEŁNI PRAW
TYMCZASOWO ARESZTOWANEGO DO KONTAKTU Z OBROŃCĄ**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja zbiorowa

Naczelna Rada Adwokacka.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany art. 215 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy, poprzez dodanie § 3 zapewniającego osobie tymczasowo aresztowanej pełnej realizacji prawa do obrony.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJE:

Autorzy petycji postulują zmianę art. 215 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, który stanowi o kontakcie obrońcy z tymczasowo aresztowanym podczas nieobecności innych osób (tzw. widzenie adwokackie). W uzasadnieniu podkreślają, że obecne brzmienie art. 215 § 1 ustawy może naruszać prawo do obrony tymczasowo aresztowanego.

W petycji wskazano, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, obrońca tymczasowo aresztowanego oraz organ procesowy do dyspozycji, którego tymczasowo aresztowany pozostaje, muszą wykonać wiele czynności techniczno – organizacyjnych zanim dojdzie do wydania zarządzenia o zezwolenie na widzenie z osadzonym. Czynnościami tymi są: złożenie, rejestracja i rozpoznanie wniosku, a także fizyczne wydanie zarządzenia i zgłoszenie się z tym zarządzeniem do aresztu śledczego celem odbycia widzenia.

Autorzy petycji stoją na stanowisku, że czas potrzebny na podjęcie wskazanych czynności może ograniczać tymczasowo aresztowanemu jego prawa konstytucyjne i konwencyjne dotyczące kontaktu z obrońcą. Autorzy petycji wskazali, że czynności powyższe muszą być za każdym razem powtarzane ze względu na to, że administracja aresztów śledczych każdorazowo wymaga nowego zarządzenia. Wnioskodawcy podnoszą, że realizacja prawa tymczasowo aresztowanego do widzenia z obrońcą doznaje też ograniczenia w sytuacjach np. zmiany sygnatury akt sprawy, zmiany jednostki penitencjarnej czy też zmiany jednostki organizacyjnej prokuratury prowadzącej postępowanie.

W celu poprawy realizacji prawa aresztowanego do kontaktu z obrońcą, uproszczenia czynności techniczno–organizacyjnych organu procesowego, odciążenia tego organu w wykonywaniu czynności organizacyjnych należy dodać do art. 215 k.k.w. nowego § 3 o następującym brzmieniu:

„Jeżeli tymczasowo aresztowany ma ustanowionego obrońcę, organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje z chwilą powzięcia informacji o ustanowieniu obrońcy przesyła niezwłocznie z urzędu do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany, zarządzenie o zgodzie na wielokrotne

widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym. Zdanie drugie art. 217 § 1 stosuje się odpowiednio. Z chwilą zawiadomienia organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o ustaniu stosunku obrończego, organ z urzędu wydaje zarządzenie o uchyleniu zarządzenia o zgodzie na wielokrotne widzenie tego obrońcy z tymczasowo aresztowanym i przesyła je niezwłocznie do dyrektora aresztu śledczego, w którym przebywa tymczasowo aresztowany”.

STAN PRAWNY:

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 14 grudnia 2007 r. (Dz. U. UE. C z 2007 r. Nr 303 poz. 1) w art. 48 każdemu oskarżonemu gwarantuje poszanowanie prawa do obrony.

W **Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności** (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) prawo do obrony zostało zagwarantowane każdemu kto jest oskarżony o popełnienie czynu zabronionego. Konwencja w art. 6 stanowi, że osoba oskarżona o przestępstwo ma prawo m.in. do: posiadania odpowiedniego czasu i możliwości do przygotowania obrony, bronięcia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę, a jeśli nie ma wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony - do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r., Nr 38 poz. 167) w art. 14 stanowi, że każda osoba oskarżona o popełnienie przestępstwa ma prawo, na zasadach pełnej równości, co najmniej do następujących gwarancji: dysponowania odpowiednim czasem i możliwościami w celu przygotowania obrony i porozumienia się z obrońcą przez siebie wybranym, obecności na rozprawie, bronięcia się osobiście lub przez obrońcę przez siebie wybranego; do otrzymania informacji, jeżeli nie posiada obrońcy, o istnieniu powyższego prawa oraz posiadania obrońcy wyznaczonego dla niej w każdym przypadku, kiedy interesy sprawiedliwości tego wymagają, bez ponoszenia kosztów obrony w przypadkach, kiedy oskarżony nie posiada dostatecznych środków na ich pokrycie;

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 42 ust. 2 stanowi, że każdy przeciw komu jest prowadzone postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Może on w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r.

poz. 30), dalej „k.p.k.”, ustala zasady porozumiewania się z obrońcą. Zgodnie z art. 73 § 1 oskarżony tymczasowo aresztowany może porozumiewać się ze swym obrońcą podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie.

W postępowaniu przygotowawczym prokurator, udzielając zezwolenia na porozumiewanie się, może zastrzec w szczególnie uzasadnionych wypadkach, jeżeli wymaga tego dobro postępowania, że będzie przy tym obecny sam lub osoba przez niego upoważniona (73 § 2 k.p.k.). Jeżeli wymaga tego dobro postępowania przygotowawczego, prokurator, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, może również zastrzec kontrolę korespondencji podejrzanego z obrońcą.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523 ze zm.), dalej „k.k.w.”, w art. 215 § 1 stanowi, że tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej - widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ.

W przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest obywatel państwa obcego należy mu zapewnić mu prawo do porozumiewania się z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest osoba nieposiadająca żadnego obywatelstwa - z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania.

Zgodnie z art. 217 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzają inaczej.

Odmowa wyrażenia zgody na widzenie, o którym mowa w § 1a, może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że widzenie zostanie wykorzystane:

- 1) w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego,
- 2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą, tymczasowo aresztowanemu oraz ubiegającej się o widzenie osobie dla

niego najbliższej przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny (217 § 1c).

Art. 217 § 2 k.k.w stanowi, że widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą, jednak za zgodą organu do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, można umożliwić osobie odwiedzającej bezpośredni kontakt z osobą aresztowaną.

INFORMACJE DODATKOWE:

Prawo oskarżonego pozbawionego wolności do korzystania z pomocy obrońcy i swobodnych z nim kontaktów ma swoje umocowanie konstytucyjne w art. 42 ust. 2 Konstytucji RP (wyrok TK z 17.02.2004 r., SK 39/02), stanowi też wyraz realizacji prawa takiej osoby do bycia traktowanym w sposób humanitarny. W sprawie z 28 listopada 1991 r., 12629/87, S. v. Szwajcaria, oraz z 5 października 1999 r., 27077/95, Heidegger v. Austria, Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, że Konwencja wprowadzie nie gwarantuje w sposób wyraźny prawa oskarżonego do porozumiewania się ze swoim obrońcą, bez obecności innych osób, jednakże uznanie tego prawa jest jednym z podstawowych warunków rzetelnego procesu sądowego w demokratycznym społeczeństwie i wynika z art. 6 ust. 3 lit. c Europejskiej Konwencji Praw Człowieka jako fundamentalna część przygotowania obrony.

W sprawie z 28 czerwca 1984 r., 7819/77, Campbell i Fell v. Wielka Brytania, zaznaczono, że każda osoba powinna mieć możliwość uzyskania porady adwokackiej, i to w warunkach pozwalających na swobodną wymianę zdań. Stąd korespondencja z adwokatem zawsze powinna być uprzywilejowana, niezależnie od tego, czy jest związana ze sprawą, czy też ma charakter prywatny. Omawiane prawo wynika również z art. 14 ust. 3 lit. b i d MPPOiP oraz znajduje odzwierciedlenie w zaleceniach Europejskich Reguł Więziennych oraz w treści Zasady 18 Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 43/173¹.

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

¹ K. Dąbkiewicz, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz., WKP 2018.